

Schriftlezing: Psalm 104; Prediker 9:1-12

Tekst: Prediker 11:1-6

Ps. 127:1,2

Ps. 104:1,3

Ps. 104:4,8

Lb. 287:1,2,3,4

Gez. 123:1

Ps. 147:1,3,5

Gehouden te: Baflo, 09-03-11 (19.30 u.)

Thema: Werk zolang het dag is.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Eendjes voeren

'Alle eendjes zwemmen in het water. Falderalderiere, falderalderare.' Dat versje kennen jullie wel, hè jongens en meisjes. Het is één van de liedjes die je als heel klein kind al leert. Samen met 'Poesje mauw', 'Twee emmertjes water halen' en 'Ik zag twee beren broodjes smeren'.

Alle eendjes zwemmen in het water. Zullen we de eendjes gaan voeren? Ach nee, daar is het nu al te donker voor. Het is ook de tijd nog niet om eendjes te voeren. Bovendien, waar zouden we dat moeten doen? Bij het dierenweitje? Of bij de kinderboerderij? Of in de maar bij Rasquert of Baflo?

We lezen in de tekst van vanavond de woorden:

"Werp je brood uit over het water, want je vindt het later weer terug."

Betekent deze opdracht van de Prediker een aansporing om de eendjes te gaan voeren met broodkorstjes en broodkapjes, die bij ons zijn overgebleven?

Nou nee. Als je stukjes brood op het water gooit, dan vind je die echt niet terug. De eendjes eten het op. Of een paar meeuwen. Of een grote vis in de vijver slobbert het brood naar binnen.

Het gaat hier dus niet om eendjes voeren. Maar wat bedoelt de Prediker hier dan wel? Welke les geeft hij ons hier? En juist vanavond, op biddag?

In zijn algemeenheid wordt uit de lessen van de Prediker duidelijk, dat ons dagelijkse leven, ons dagelijkse werk en ons dagelijkse brood God onze Heer zeer ter harte gaan. Hij is er niet te verheven voor zich daarmee te bemoeien. Hij is immers de God die alles maakt.

Dit allemaal in ogenschouw nemend is de vraag: wat leert de Prediker ons in het gedeelte, dat vanavond onze speciale aandacht heeft? Dit:

Werk zolang het dag is.

2. Gelovige durf

"Werp je brood uit over het water, want je vindt het later weer terug."

Deze woorden vormen een beeldspraak. Daarbij staat brood voor heel je levensonderhoud, voedsel, werk, gezondheid ontspanning. Voor wat je hebt aan middelen en mogelijkheden om te leven.

Dat spraakgebruik kennen we bijvoorbeeld uit de vierde bede van het Onze Vader.

"Geef ons vandaag het brood, dat we nodig hebben." Dat gaat ook niet alleen om je dagelijkse boterham, al dan niet belegd. Maar om je levensonderhoud voor vandaag, voor elke dag.

Brood is, bijbels gezien, alles wat nodig is om als mens Gods te kunnen leven en de taak die de Heer God aan ieder van ons heeft gegeven te kunnen doen.

Je hebt brood en voedsel nodig om te groeien. Op het grote vel papier hebben jullie laten tekenen hoe groot je bent. En op dankdag gaan we kijken of je ook gegroeid bent. En hoeveel.

Van dat dagelijkse levensonderhoud raadt de Prediker ons aan: *"Werp je brood uit over het water..."*

Is dat niet zonde? Je gooit toch niet zomaar voedsel weg. Dat doen wij in onze welvaart tamelijk gemakkelijk, als we te veel hebben. Terwijl voedselbanken te weinig hebben om volop te kunnen draaien.

Is het wel zinvol om je brood over het water uit te werpen? Ben je het dan niet voorgoed kwijt? Verdwijnt het niet in de maag van de eendjes of de vissen. Ofwel: wordt het niet opgeslokt door de omstandigheden en de maatschappij? Haal je het ook niet uit de mond van je gezin, van je kinderen?

Dat kan zo lijken, zegt de Bijbel hier. Het kan roekeloos schijnen om zoveel energie en geld in te zetten, dat je ook voor leuke dingen op korte termijn zou kunnen gebruiken.

Zou je het wel doen, de aanschaf van die machine? Die investering in je bedrijf? Het inzaaien van weer een lading graan of maïs?

Prediker zegt: "Doe het maar. Werp uw brood uit over het water. Toon initiatief. Wees een goede ondernemer, als dat je vak is. Zet je er maar voor in, ook al zie je niet direct resultaat en al vraag je je misschien af: Waarvoor heb ik het gedaan? Was het wel goed en verantwoord? En doe ik niet te kort aan ....." Vul maar in.

"Het kan blijken," vult Prediker zijn advies aan, "dat het een zaak van wijsheid is geweest. *"..... want je vindt het later weer terug."*

Daar ligt de belofte van Gods zegen in, niet van gegarandeerd succes. 'In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.' Deze spreuk uit de reclame van banken, beleggingsfondsen en andere financiële instanties, zou van de Prediker afkomstig kunnen zijn.

Belofte van Gods zegen. In de woorden van de Prediker blijkt hoe de cirkel, de spiraal van de zinloosheid wordt doorbroken door de Heer. Onder zijn zegen vind je de geïnvesteerde tijd en moeite weer terug. Al kan het lang duren, en al is het misschien niet eens vertaald in klare winst en een beter bedrijfsresultaat.

Gelovigen, kinderen van God werken immers niet vergeefs, want ze hebben van God de HEER zelf hun taak gekregen, hun beroep. Met daarbij de gaven, de mogelijkheden en de verantwoordelijkheden, die daarvoor nodig zijn.

Werken als mensen Gods is nooit zinloos. Zeker niet als het gebeurt in geloof en godvrezendheid, die het begin van alle wijsheid is. Denk aan het woord van Jezus in de Bergrede:

*"Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.
Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen last."* (Mat. 6:33,34)

En als we het uitgeworpen brood hier niet terugvinden, in deze bedeling, dan toch zeker wel in de bedeling van de Messias, in het gekomen koninkrijk van God. Dan zal zeker blijken, dat we niet voor niets gewerkt en gezwoegd hebben. Toon initiatief, leert Prediker ons hier. Heb ook een stuk gelovige durf als kind van God, als mens onder de regering van God en van Jezus Christus. Ik noem het bewust gelovige durf, om de band met Christus te benadrukken. Ook hier gaat het niet buiten Hem om. In Hem mag je werken, je ontplooiën en initiatieven nemen.

3. Risicospreiding

"Maar werk wel in wijsheid," voegt Prediker aan zijn les toe. *"Het is wijs om niet alles op één kaart te zetten. Je moet de risico's niet te groot nemen, zodat je door onvoorzichtigheid en roekeloosheid alles kwijt raakt."*

Dat is de strekking van de woorden van vers 2:

"Bewaar je brood in zeven delen, zelfs in acht, want je weet niet welke ramp de aarde treffen zal."

Deze woorden brengen een zeker evenwicht aan in de les die Prediker ons hier leert. Je brood in 7 à 8 porties bewaren. Voor elke weekdag een portie. En de achtste portie is de reserve? Voor de toekomst, als er een ramp gebeurt, of het tegenzit? Prediker geeft hier het advies van risicospreiding. Durf in het geloof dingen te doen, maar wees tegelijk voorzichtig en behoedzaam. Verdeel je krachten en je mogelijkheden over meerdere dingen. Dat zal een effectenhandelaar op de beurs ook doen. Niet alles zetten op de aandelen van één bedrijf, al gaat het daarmee vandaag ook erg goed. Morgen kan het anders zijn: tegenvallen de resultaten, koersval van euro en dollar.

Je verkleint de kans op het verspelen van je kapitaal en je energie door het te spreiden. Dat is een zaak van wijsheid, ook van bijbelse wijsheid.

Het is een goede zaak, voor de Heer verantwoord, om weloverwogen om te springen met je kracht, je energie, je middelen en je mogelijkheden om te investeren. Gok niet, zoek niet de grote winst op korte termijn.

Dit advies van Prediker strijdt niet met het vertrouwen op God en de aanwijzing van de Heer Jezus: *"Wees in geen ding bezorgd."* Want God regeert wel, maar door mensen en hun handelingen heen. Hij behandelt ons als mensen met verantwoordelijkheid, die verstand, keuzemogelijkheden en initiatief hebben gekregen.

Duidelijk is hierbij, dat het niet altijd bergopwaarts gaat of van een leien dakje. Tegenslagen, rampen, ze komen zeker op aarde, al dan niet door toedoen of nalatigheid van mensen. Prediker is daar heel duidelijk in.

"Wanneer de wolken vol zijn, gieten ze hun regen uit over de aarde. Naar welke kant een boom ook valt, naar het noorden of het zuiden, hij blijft liggen op de plaats waar hij valt." (Pred. 11:3)

Dat is duidelijk. Dat is een ervaringswerkelijkheid. Zo gaat het, onomkeerbaar. Een omgevallen boom gaat niet weer rechtop staan.

Zo gaat het ook in de wereld en het leven van de mensen. Er komen tegenslagen. Er komen de kwade dagen. Prediker schreef het al in hoofdstuk 7:14:

"Geniet dus op de goede dagen van het goede, maar zie op de slechte dagen in dat God naast de goede ook de slechte dagen heeft gemaakt. Geen mens kan in de toekomst zien."

Daarom zegt de Heer zelf: "Houd daar rekening mee, zonder Mij te vergeten." Succes niet altijd verzekerd, ook niet bij een gelovig gedurfd initiatief.

Prediker heeft geconstateerd:

"Ik heb onder de zon opnieuw gezien dat niet altijd een snelle hardloper de wedloop wint, een sterke held de oorlog, dat hij die wijs is niet altijd zijn brood heeft, en hij die inzicht heeft de rijkdom, hij die bekwaam is het respect. Zij allen zijn afhankelijk van tijd en toeval." (Pred. 9:11)

We blijven afhankelijk van de zorg en de regering van God, de Vader van Jezus Christus. Soms laat Hij de dingen anders uitkomen dan wij denken, verwachten of berekend hebben. Dan moeten we niet opstandig worden, maar blijven vertrouwen op de Heer en zo blijven voortwerken met de middelen die God geeft.

4. Alle weer is van de Heer

De les van Prediker staat midden in het leven. Hij kent de mensen. Ze zijn niet allemaal gelijk. Je hebt doorzetters en afwachters, durfals en angsthazen, idealisten en mensen van de praktijk, optimisten en pessimisten. De mensheid is bont en gevarieerd. Dat is goed. Zo heeft God het gewild.

Die gevarieerdheid is er ook onder gelovige mensen. En aan allen wil Prediker leren op God te vertrouwen en in goed vertrouwen te werken zolang het dag is.

"Ga maar aan de slag," zegt hij, "ook als de omstandigheden bepaald niet ideaal zijn in jouw ogen. Wacht niet op ideale omstandigheden." Die komen misschien wel nooit.

"Wie altijd op de wind let, komt nooit aan zaaien toe; wie altijd naar de wolken kijkt, komt nooit aan maaien toe." (Pred. 11:4)

Het is logisch, dat een boer op het weer let. Dat was in Israël al zo. Dat is vandaag nog zo. De werkzaamheden op het land worden afgestemd op de weersomstandigheden. Je kunt niet zaaien als het stormt. Zeker niet op de manier van toen, met brede armzwaaien. Je gaat je oogst niet binnenhalen als het stortregent. Dan ben je dom bezig.

Maar het is ook een zaak van wijsheid om niet de ideale omstandigheden persé te willen afwachten. Dat zou wel eens kunnen betekenen: wachten tot Sint Juttemis. Wie steeds maar blijft wachten op beter weer, loopt het gevaar zijn kans voorbij te laten gaan. Hij komt, als hij niet oppast, helemaal niet toe aan zaaien. Laat staan maaien. En dus: er komt geen brood op de plank.

Meer nog dan van het weer zijn we van God afhankelijk. Hij is de Heer van het weer. Hij laat de zon schijnen en laat het regenen en doet de winden waaien. Dat kan geen

mens beïnvloeden. En dat is maar goed ook. Er zou nog meer oorlog zijn dan er nu als is.

Prachtig wordt dat bezongen in Psalm 104:13-15:

*"U bevloeit de bergen vanuit uw hoge zalen,
de aarde wordt verzadigd en vruchtbaar:*

*gras laat u groeien voor het vee
en gewassen die de mens moet verbouwen.
Zo zal hij brood winnen uit de aarde*

*en wijn die het mensenhart verheugt,
geurige olie die het gelaat doet stralen,
ja, brood dat het mensenhart versterkt."*

En met vreugde bezingt de psalm de mens die 's morgens aan het werk gaat:

*"De mensen gaan aan het werk
en arbeiden door tot de avond." (vs. 23)*

5. In goed vertrouwen

Prediker drukt ons met onze neus op onze kleinheid en onwetendheid en Gods grootheid en wijsheid in zijn werken.

"Je kent de wegen van de wind niet, je kent het kind dat in de moederschoot groeit niet, zo ken je ook de daden niet van God, die alles maakt." (Pred. 11:5)

Wij kunnen de patronen en de structuren van Gods werk niet doorgronden. Wat weet je van de weg van de wind en van het leven van een kind in de moederschoot?

Oké, wij mensen van de eenentwintigste eeuw weten meer van het weer en van het ongeboren leven dat Prediker en de mensen in zijn dagen.

Wij kennen de wet van Buys Ballot, meten de windkracht in eenheden Beaufort, hebben het KNMI en Meteoconsult, Piet Paulusma en Harma Boer van RTV Noord. En wat dan nog.....

We weten van zaadcel en eicel, van chromosomen. We kunnen zelfs reageerbuisbevruchtingen doen en echo's maken van het kindje in moeders buik.

We doen aan K.I. en embryo-transplantatie.

Maar wat weten we van het werk van God in deze dingen? Wij zien maar brokstukjes, losse draadjes van het grote patroon, dat God aan het weven is.

Wat schrikken we soms al van het kleine beetje, dat we van Gods werk te zien krijgen. Als er kwade dagen in ons leven komen; als er een ramp gebeurt of dreigt.

We reageren paniekerig, bezorgd, gepikeerd, kleingelovig. Wat zijn we dan kleine mensjes, niet waar? Met al onze prestaties en grote woorden.

Het schort bij ons vaak aan vertrouwen. We willen graag van te voren al weten hoe alles zal komen. Maar de wijsheid van God houdt ons hier voor: "Mens, je kunt Gods werken niet kennen of doorgronden. Laat staan dat je de Almachtige zou kunnen narekenen of Hem zou kunnen dagen voor de rechtbank van jouw wensen en verwachtingen.

Je kent de daden niet van God die alles maakt. In deze woorden legt de Prediker een stuk troost. Het is voor de gelovige een hele geruststelling om te weten dat God alles maakt. Hij maakt het weer. Hij laat het gewas en gras groeien en rijpen. Hij leidt de economische omstandigheden. Hij maakt de geschiedenis en beheerst de verhoudingen tussen de volkeren.

God maakt ook onze persoonlijke levens- en werkomstandigheden. Gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede.

In die zekerheid mogen we een nieuw seizoen beginnen. In de zekerheid van het geloof in God de Almachtige, Schepper van de hemel en de aarde. Die alles gemaakt heeft en die alles maakt. Vandaag.

God is in Jezus Christus mijn Vader. Op Hem kan en mag ik volledig vertrouwen.

In goed vertrouwen mogen en kunnen we dus aan het werk gaan, vrijmoedig en ijverig.

Prediker zegt: *"Zaaï van de morgen tot de avond. Laat je hand niet rusten, want je weet niet of het zaad de ene of de andere, of elke keer ontkiemen zal."* (Pred. 11:6)

Prediker zegt daarmee: "Werk zolang het dag is." De dag is daar in Israël wel wat korter dan onze lange, lichte zomeravonden, zeker als de zomertijd weer begonnen is.

Is dit een aansporing om te stressen in je werk? Nou, geloof dat maar niet. Daarvoor geeft Prediker te vaak het advies om ook te genieten van alle dingen. Ook van je werk. We lazen het nog in hoofdstuk 9:

"Dus eet je brood met vreugde, drink met een vrolijk hart je wijn. God ziet alles wat je doet allang met welbehagen aan.

Draag altijd vrolijke kleren, kies een feestelijke geur.

Geniet van het leven met de vrouw die je bemint. Geniet op alle dagen van je leven, die God je heeft gegeven. Het bestaan is leeg en vluchtig en je zwoegt en zwoegt onder de zon, dus geniet op elke dag. Het is het loon dat God je heeft gegeven."

Lees ook maar wat er op onze tekstverzen volgt.

Plezier in je werk is een geschenk van God. Bedenk ook: Je werkt om te leven; niet: je leeft om te werken.

Dat zijn best pijnlijke woorden voor wie niet meer werken kan, voor wie uitgerangeerd en werkloos is. En wie dat zwaar voelt drukken.

Toch blijft staan de les van Prediker: "Werk zolang het dag is."

Als er geen resultaten te zien zijn, mag het niet aan jou en jouw inzet liggen. Ga maar zaaien. Ga maar aan het werk. Doe het niet zuinigjes, maar ook niet gestrest.

"Werp je brood uit over het water, want je vindt het later weer terug."

Ik haal de beginwoorden van de tekst nog even weer terug.

Wees trouw en ijverig. Wees in alles afhankelijk van de Heer en van zijn zegen. Wat er van jouw werk lukken zal, weet je niet. God weet het wel. Hij is het immers die alles maakt.

Wij kunnen het dus gevoeglijk aan de Heer overlaten. In goed vertrouwen, op hoop van zegen.

Het is voor Gods kinderen elke dag biddag voor gewas en arbeid. Bidden en werken gaan samen in godvrezendheid. Zo ben je wijs in Jezus Christus, onze Heer.

Amen.

